

Leszek Radwan, Janusz Kowalski

Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie

Historia Europejskiego Towarzystwa Klinicznej Fizjologii Oddychania i Europejskiego Towarzystwa Oddechowego

History of Societas Europaea Physiologiae Clinicae Respiratoriae and European Respiratory Society

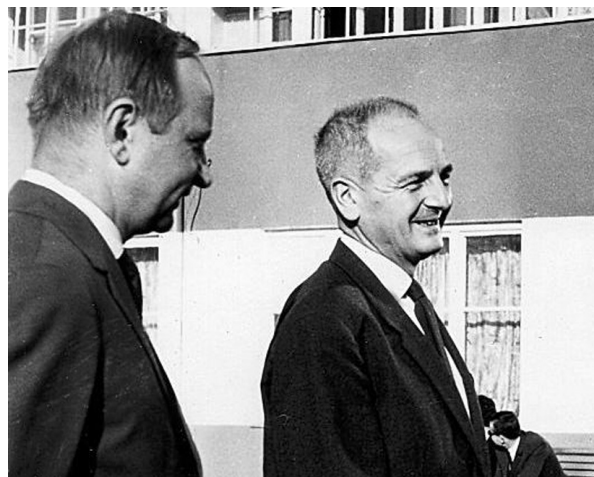
Pneumonol. Alergol. Pol. 2008; 76: 307–309

W drugiej połowie XX wieku nastąpił znaczny rozwój klinicznej fizjologii oddychania. Zaistniała również potrzeba szerszego zastosowania badań czynnościowych w chorobach układu oddechowego. W tym samym czasie obserwowano znaczny postęp technologiczny sprzętu diagnostycznego — pojawiły się nowe spirometry, na przykład firm Kifa i Godart (Pulmotest), oraz analizatory gazów, takie jak kataferometr do pomiaru stężenia helu, nitrograf do badania azotu i kapnograf do oceny stężenia CO₂ w wydychanym powietrzu. Prócz tego powstały zestawy elektrod do pomiaru pH krwi i ciśnień parcjalnych gazów oddechowych we krwi tętniczej i kapilarnej (aparat Astrupa firmy Radiometr). Bodźcem do rozwoju badań czynnościowych były potrzeby rozwijającej się torakochirurgii. Ocena czynności płuc ułatwiła zrozumienie mechanizmów niewydolności oddychania.

W tym okresie nasiliła się potrzeba wymiany doświadczeń naukowych, zarówno w obrębie kraju, jak i w skali międzynarodowej. Z inicjatywy prof. Paula Sadoula, kierownika ośrodka naukowego *Institut National de Sante et des Recherches Medicales* (INSERM) w Nancy, organizowano coroczne wrześniowe spotkania poświęcone patofizjologii oddychania, zwane *Entretiens de Physiopathologie Respiratoire*, gromadzące głównie badaczy i klinicystów z Francji, a następnie z innych krajów zachodnich i ze Stanów Zjednoczonych. Wśród nich były takie sławy fizjopatologii oddychania, jak profesoro- wie: Andre Cournand, Peter Hugh-Jones, Eric Berglund i Wolfgang T. Ulmer. W tych spotkaniach, już w latach 60., uczestniczyły pojedyncze osoby z Polski, w tym Antoni Koziorowski, Jerzy Pudelski, Kazimierz Marek. Z innych krajów Europy wschodniej bywali Severin Daum, Alois Ourednik z Pragi czeskiej i Carmen Racoveanu z Bukaresztu.

W tym środowisku dość wcześnie zrozumiano potrzebę powołania towarzystwa naukowego, które objęłoby wszystkie kraje Europy wschodniej i zachodniej. W tym celu powołano grupę inicjatywną pod kierunkiem prof. Paula Sadoula, który osobiście odwiedził ważniejsze ośrodki patofizjologii oddychania w krajach tak zwanych demokracji ludowych. W październiku 1964 roku prof. Sadoul odwiedził Zakład Fizjopatologii Instytutu Gruźlicy w Warszawie, kierowany przez dr. Antoniego Koziorowskiego.

W dniach 29 sierpnia–2 września 1966 roku w Pradze czeskiej w Domu Miejskim w sali im. Smetany doszło do historycznego, pierwszego spotkania fizjopatologów oddychania i krążenia oraz pneumonologów z całej Europy. Na wspólnych sesjach wygłoszono referaty pochodzące zarówno z Europy zachodniej, jak i wschodniej. Przedsta-

Rycina 1. Prof. Paul Sadoul i dr Antoni Koziorowski na lotnisku Okęcie w Warszawie w 1964 roku

wicielami Polski byli: Antoni Koziorowski, Leszek Radwan, Janusz Kowalski i Jan Zieliński z Warszawy, Danuta Randowa z Wrocławia, Eugeniusz Nikodemowicz z Krakowa i Jerzy Pudelski z Zabrza. Na wniosek prof. Severin Dauma, Paula Sadoula, Henry’ego Denolina i Jerzego Widimskiego w auli Uniwersytetu im. Karola powołano Europejskie Towarzystwo Klinicznej Fizjologii Oddychania o łacińskiej nazwie *Societas Europaea Physiologiae Clinicae Respiratoriae* (SEPCR).

Pierwszym przewodniczącym SEPCR został prof. Paul Sadoul z Nancy. Wiceprzewodniczącymi Towarzystwa zostali: Bror Söderholm z Örebro (Szwecja) i prof. Jerzy Widimsky z czeskiej Pragi.

W Komitecie honorowym SEPCR byli między innymi profesorowie: Andre Cournand z Nowego Jorku, A. Fleisch z Lozanny, R. Kourilsky z Paryża, F. Herles z Pragi i PH Rossier z Zurychu.

W ten sposób europejskie środowisko fizjopatologów układu oddychania i krążenia nawiązało współpracę naukową, mimo istnienia „żelaznej kurtyny” i muru berlińskiego dzielącego Europę do 1989 roku.

Zgodnie ze statutem Towarzystwa, organizowano coroczne kongresy, jak również specjalistyczne sympozja. Kolejne spotkania SEPCR odbyły się między innymi w: Bochum (1969), Göteborgu (1971), Dublinie (1972), Oksfordzie (1973), Budapeszcie (1975), Mediolanie (1977), Istambule (1978), Bazylei (1979), Sheffield (1980), w Cefalu na Sycylii (1982), Bratysławie (1983), Barcelonie (1985) i Lozannie (1989).

W tym okresie odbyły się 2 sympozja w Polsce — pierwsze w Rabce (1970), poświęcone klinicznej fizjologii oddychania u dzieci, a drugie w Warszawie (1976) na temat wpływu CO₂ na oddychanie.

Pierwszym delegatem narodowym z Polski został wybrany dr Antoni Koziorowski. Natomiast neurofizjolog prof. Witold Karczewski był w Komitecie wykonawczym (*Executive Committee*) SEPCR. Polska grupa SEPCR na początku liczyła tylko 9 członków, ale stopniowo ich przybywało.

Pod koniec lat 70. powołano odrębne towarzystwo europejskie o profilu klinicznym dla lekarzy specjalistów chorób płuc, które przyjęło nazwę *Societas Europea Pneumologica* (SEP). Celem zapewnienia integracji środowiska fizjologów i fizjopatologów zgromadzonych w SEPCR z klinicystami skupionymi w SEP doszło do połączenia obu towarzystw i powołania Europejskiego Towarzystwa Oddechowego, czyli *European Respiratory Society* (ERS), podczas wspólnego kongresu w Londynie we wrześniu 1990 roku. Natomiast pierwszy kongres nowego towarzystwa ERS odbył się we wrześniu 1991 roku w Brukseli. Od tej pory odby-

wają się coroczne kongresy ERS, gromadzące nawet do kilkunastu tysięcy uczestników z Europy, Ameryki i Azji. Ostatni kongres odbył się w 2007 roku w Sztokholmie.

Od początku istnienia SEPCR komitety organizacyjne kongresów wspierały udział lekarzy z Europy Wschodniej przez przysyłanie odpowiednich zaproszeń, przyznawanie stypendiów obejmujących opłatę zjazdową, koszty hotelu i utrzymania. W tym miejscu pragniemy podkreślić zasługi pierwszego delegata narodowego, dr. Antoniego Koziorowskiego, jak również jego następców: Leszka Radwana, Piotra Gutkowskiego, Andrzeja Krzywieckiego, Pawła Śliwińskiego, Joanny Chorostowskiej-Wynimko oraz Dariusza Ziory, w uzyskiwaniu pomocy dla polskich członków towarzystwa od organizatorów kongresów. Dzięki uczestnictwu w tych kongresach wielu z nas miało możliwość prezentacji własnych prac, osobistego poznania wybitnych przedstawicieli fizjopatologii oddychania i krążenia z Europy Zachodniej oraz zobaczenia zabytków sztuki europejskiej. Warto tu wspomnieć, że po zjeździe SEPCR w Dublinie dr Terence Chapman zorganizował dla grupy polskiej wycieczkę samochodową wokół Irlandii. Tradycja udzielania pomocy lekarzom z Polski i innych krajów, tak zwanych demokracji ludowych, była kontynuowana przez Zarząd Główny ERS. Badacze z Polski byli zapraszani do przewodniczenia sesjom naukowym na wielu konferencjach — należy tu wymienić doc. Piotra Gutkowskiego, prof. Dorotę Górecką, prof. Witolda Karczewskiego, prof. Małgorzatę Szeredę-Przestaszewską, prof. Andrzeja Szczeklika i prof. Jana Zielińskiego. Na wspólnym kongresie SEP i SEPCR w Londynie w 1990 roku prof. Andrzej Szczekliak (Kraków) wygłosił wykład honorowy im. prof. Paula Sadoula na temat astmy aspirynowej. Następnym kolegą zaproszonym do wygłoszenia takiego wykładu był prof. Jan Zieliński (Warszawa), który na kongresie ERS w Wiedniu w 2003 roku mówił o wpływie przerywanej hipoksji pęcherzykowej na krążenie płucne.

W miarę upływu czasu coraz więcej polskich członków Towarzystwa uczestniczyło w dorocznych kongresach ERS. Streszczenia doniesień były początkowo publikowane w *Bulletin de Physiopathologie Respiratoire*, następnie w suplementach *Scandinavian Journal Respiratory Diseases*, a potem od stycznia 1988 roku w nowo powstałym miesięczniku *European Respiratory Journal*, redagowanym przez wiele lat przez prof. Erica Berglunda z Göteborga.

W artykule wstępnym o 20-leciu SEPCR pod tytułem *The society is coming of age* prof. Philippe

Qunjer z Holandii napisał zdanie zgodne z odczuciami autorów tego artykułu i członków polskiej grupy ERS: „the founders of the society put into effect the dream of one scientific society for the whole of Europe, without political, linguistic or other barriers” (Eur. Respir. J. 1988; 1: 2–4).

Równocześnie z powołaniem towarzystwa ERS polska grupa organizowała posiedzenia krajowe, na których przedstawiano i dyskutowano prace przewidziane do prezentacji na kongresach międzynarodowych. Takie spotkania odbyły się między innymi w: Rabce, Koninkach (Gorce), Solinie, Karpaczu i wielokrotnie w Korbielowie i w Zakopanem.

W ostatnich latach z inicjatywy doc. Joanny Chorostowskiej-Wynimko, delegata narodowego ERS, i dr. med. Tadeusza M. Zielonki, przewodniczącego Oddziału Warszawsko-Otwockiego PTChP, przyznawano w drodze konkursu stypendia zjazdowe, umożliwiające kilkunastu młodym lekarzom bezpłatny udział w kongresach ERS.

Na ogólnopolskim zjeździe PTF w Łodzi (2004), dzięki pomocy delegata krajowego ERS — doc. Joanny Chorostowskiej-Wynimko, powołano Polsko-Ukraińską Grupę Roboczą. Na przewodniczących tej grupy wybrano prof. Janusza Kowalskiego (Warszawa) i prof. Tatianę Serebrovską (Kijów). Jej celem jest współpraca naukowa, jak również udzielanie pomocy młodym lekarzom z Ukrainy w formie staży szkoleniowych w Polsce. W sumie takie staże odbyły trzy osoby z Doniecka, dwie z Charkowa i dwie z Kijowa w ośrodkach pulmonologicznych w Warszawie, Zabrze i Bydgoszczy. Posiedzenia Polsko-Ukraińskiej Grupy Roboczej PTChP odbyły się w Kijowie (2005), Opolu (2006) i Doniecku (2007).

Ponad 40-letnia działalność towarzystw SEPCR i ERS przyczyniła się do rozwoju pneumologii w naszym kraju, umożliwiając stały kontakt z wybitnymi specjalistami, pobyty szkoleniowe i wymianę doświadczeń na forum międzynarodowym, co było i jest szczególnie doceniane przez lekarzy starszego pokolenia.